

Handläggare
Åsa Eckhardt
Telefon: 08-50833921**Till**
Utbildningsnämnden
2025-04-24

Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)

Remiss från kommunstyrelsen, KS 2025/322

Förvaltningens förslag till beslut

1. Utbildningsnämnden godkänner utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat betänkandet *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* till utbildningsnämnden för yttrande. Utredningen föreslår bland annat att nya nationella yrkesprogram som omfattar 1 900 gymnasiepoäng införs med samma yrkesämnen som dagens yrkesprogram men med mindre omfattning av gymnasiegemensamma ämnen. Målgruppen är de som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng men som har minst tre godkända betyg från grundskolan. För de yrkesprogram som omfattar 2 700/2 800 gymnasiepoäng föreslår utredningen en höjning av behörighetskraven så att de blir desamma som till de högskoleförberedande programmen.

Utbildningsförvaltningen ställer sig generellt positiv till utredningens ansats men ser vissa utmaningar med delar av förslagen. Förslagen kommer att ha påverkan på huvudmannens utbud och organisering samt kommer troligen att innebära ökade kostnader för huvudmannen. Förvaltningen är därutöver positiv till förslaget om att elever ska få rätt att fullfölja sin utbildning på individuella program inom den anpassade gymnasieskolan och anser att det är ett viktigt förslag för målgruppen.

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Eftersom remisstiden är kort föreslår förvaltningen att utbildningsnämnden justerar beslutet omedelbart.

Bakgrund/Ärendet

I juni 2022 beslutade regeringen om direktiv till utredningen med uppdrag om att lämna förslag som bidrar till att trygga kompetensförsörjningen och att fler elever får med sig de kunskaper de behöver för att kunna försörja sig själva. Syftet beskrevs som att det i gymnasieskolan ska finnas flera vägar till arbetslivet som tar hänsyn till behoven på arbetsmarknaden, elevers olika förutsättningar för lärande och att många elever inte är redo att göra sitt yrkesval redan i årskurs nio.

I uppdraget ingick bland annat att analysera vilka möjligheter som elever som är obehöriga till nationella program på gymnasiet har att välja skola och utbildning och vid behov lämna förslag på valbara yrkesutbildningar inom gymnasieskolan som i större utsträckning tar hänsyn till elevers olika förutsättningar.

Utredningen lämnade i november 2024 sitt betänkande *Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)* till regeringen. Utredningen föreslår bland annat att nya nationella yrkesprogram som omfattar 1 900 gymnasiepoäng införs med samma yrkesämnen som dagens yrkesprogram men med mindre omfattning av gymnasiegemensamma ämnen. Målgruppen är de som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng men som har minst tre godkända betyg från grundskolan. För de yrkesprogram som omfattar 2 700/2 800 gymnasiepoäng föreslår utredningen en höjning av behörighetskraven så att de blir desamma som till de högskoleförberedande programmen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom gymnasieavdelningen i samverkan med grundskoleavdelningen, avdelningen för ekonomi och styrning samt avdelningen för utveckling och samordning.

Ärendet kommer att behandlas i samverkan med de fackliga organisationerna den 15 april 2025. Funktionshinderrådet kommer att få möjlighet att behandla ärendet vid sammanträdet den 16 april 2025.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Utbildningsförvaltningen vill inledningsvis lyfta komplexiteten i att flera omfattande utredningar med betydande förändringar expedieras samtidigt. Det bedöms som önskvärt att tillämpa ett metodiskt förhållningssätt, där förändringarna implementeras successivt, i syfte att säkerställa en långsiktigt hållbar skolutveckling.

Förvaltningen ställer sig i övrigt positiv till ansatsen i utredningens förslag. Samtidigt ser förvaltningen dock vissa utmaningar och lämnar nedanstående synpunkter.

5.1.1 Nya yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng ska införas i gymnasieskolan

Förslag: Nya yrkesprogram som omfattar 1 900 gymnasiepoäng ska införas i gymnasieskolan, i första hand för elever som inte är behöriga till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 poäng. De nya yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet.

Förvaltningen ställer sig generellt positiv till ansatsen i förslaget. Förslaget torde öka likvärdigheten jämfört med dagens yrkesintroduktion. Förvaltningen ser dock att det kommer innebära att fler elevgrupper än idag kommer att erbjudas delar av yrkesutbildningar. Det ställer större krav på resurseffektiva lösningar och kommer troligen att leda till högre kostnader för lokaler, utrustning och lärare med rätt kompetens. Yrkeslärare kommer delvis att möta en ny elevgrupp med större behov av stöd.

Förvaltningen anser att behörighetskravet till det föreslagna yrkesprogrammet behöver omfatta godkänt betyg i ämnet svenska eller svenska som andraspråk.

För att kostnaderna för yrkesprogram på 1900 poäng ska vara resurseffektiva ställer det stora krav på att de programgemensamma kurserna blir samma eller likartade. Förvaltningen ser svårigheter med att organisera samläsning med yrkesprogrammen 2 700/2 800 då tanken med ett program på 1 900 poäng är att eleverna ska få mer studietid. Därav anser förvaltningen att vissa yrkesprogram är mindre lämpade för den föreslagna formen, exempelvis el- och energiprogrammet.

Förvaltningen ser ett behov av fastslagna timplaner för programmen. Samläsning mellan program med samma studietid men olika poängplaner är en utmaning. Detta som ett stöd för huvudmannens planering samt likvärdighet för eleverna.

Förvaltningen uppmärksammar att förslaget troligen kommer innebära en ökad efterfrågan på APL-platser (platser för arbetsplatsförlagt lärande) inom gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan. Detta innebär att förvaltningen behöver bygga ut antalet APL-platser vilket medför ökade kostnader och utmaningar i

organisering. Förvaltningen kommer behöva genomföra satsningar för att få tillgång till fler APL-platser.

6.2.1 Individuellt förberedelseprogram ska förbereda för fortsatt utbildning eller arbetsmarknaden

Förslag: Introduktionsprogrammet individuellt förberedelseprogram ska införas och ersätter introduktionsprogrammen individuellt alternativ och yrkesintroduktion. Utbildningen på det nya programmet ska utformas för en enskild elev utifrån elevens behov och förutsättningar.

Syftet med individuellt förberedelseprogram är att elever ska gå vidare till annan fortsatt utbildning eller få en arbetsmarknadsinriktad utbildning som underlättar för dem att gå vidare till arbetsmarknaden.

Förvaltningen ser positivt på att programmet fortfarande står öppet för de elever som verkligen har behov, även de som formellt är behöriga till ett nationellt program. Fortsatt ser förvaltningen att programmet öppnar upp mot både studier och arbete, vilket är positivt och medför flexibilitet.

Förvaltningen ser dock utmaningar med att organisera yrkesämnen med tillhörande APL/praktik på IMF och IMS. Därav vill förvaltningen framhålla att det kommer behöva genomföras satsningar för att få tillgång till fler APL-platser vilket innebär ökade kostnader.

6.4.1 En huvudman ska erbjuda programinriktat val sökbart och utformat i förväg

Förslag: Programinriktat val ska utformas för en grupp elever.

Förvaltningen anser att möjligheten att anordna IMV för enskild elev ska kvarstå. Detta för att få mer flexibilitet i arbetet med antagning och dimensionering av utbud.

7 Förslag om nya och ändrade behörighetskrav i gymnasieskolan

Förslag:

Högskoleförberedande program: Krav på godkända betyg i tolv ämnen där svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik ingår. För vissa program ska ytterliga särskilda ämnen ingå bland de tolv ämnena.

Yrkesprogram 2 700/2 800 poäng: Krav på godkända betyg i tolv ämnen där svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik ingår.

Programinriktat val: Två alternativa krav enligt: 1. svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik + fem ämnen (totalt åtta) eller 2. svenska eller svenska som andraspråk, och engelska eller matematik + åtta ämnen (totalt tio).

Yrkesprogram 1 900 poäng: Krav på godkända betyg i tre ämnen (inga särskilda ämnen). Individuellt förberedelse program: Inga krav på behörighet i form av betyg. Elever har rätt att tas emot om de inte är behöriga till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng.

Förvaltningen ställer sig generellt positiv till förslaget. De ändrade behörighetskraven för programinriktat val borde medföra att fler elever med förutsättningar att klara utbildningen inom föreskriven tid antas.

Dock anser förvaltningen att behörighetskravet till det föreslagna yrkesprogrammet åtminstone behöver omfatta godkänt betyg i ämnet svenska eller svenska som andraspråk. Det finns en säkerhetsaspekt i att inte säkerställa att eleverna har en viss grundläggande nivå i svenska, samt i vissa fall även matematik. Dessa kunskaper är nödvändiga för att kunna förstå och tillgodogöra sig säkerhetsföreskrifter, grundläggande matematiska beräkningar samt läsa och tolka instruktioner. Detta är särskilt relevant inom utbildningar såsom el- och energiprogrammet samt finsnickeriutbildningen, där säkerhetsföreskrifter och regler är av stor vikt.

Vidare förespråkar utredningen en samläsning av yrkesämnen mellan elever som följer en utbildning på 1900 poäng och de som läser nationella program på 2700/2800 poäng. Denna skillnad kan leda till en betydande variation i språk- och matematikkunskaper, vilket i sin tur innebär att läraren måste hantera en mycket bred kunskapsspridning inom samma undervisningsgrupp.

11.1 En rätt ska införas för elever att fullfölja utbildningen på individuella program i anpassade gymnasieskolan

Förslag: En särskild reglering ska införas som ger en elev som har påbörjat en utbildning på ett individuellt program i anpassade gymnasieskolan rätt att under fyra läsår fullfölja sin utbildning. Rätten ska gälla enligt elevens individuella studieplan. Om den individuella studieplanen ändras, ska

eleven ha rätt att under de fyra läsåren fullfölja utbildningen på ett individuellt program enligt den ändrade planen.

För de fall eleven flyttar och byter huvudman ska rätten att fullfölja den fyraåriga utbildningen på ett individuellt program utgå från en ny individuell studieplan. Rätten att fullfölja en utbildning på ett individuellt program i anpassade gymnasieskolan gäller elever som tillhör målgruppen för anpassade gymnasieskolan. Rätten att fullfölja utbildningen på ett individuellt program gäller också elever som tillhör målgruppen och som placerats i ett hem för vård eller boende eller i ett skyddat boende.

Förvaltningen ställer sig positiv och anser att det är ett viktigt förslag för målgruppen.

Konsekvenser för barn och barns rättigheter samt jämställdhet

Då ärendet är svar på en remiss från kommunstyrelsen gör förvaltningen ingen egen analys av ärendets konsekvenser för jämställdhet eller för barn och barns rättigheter. Förvaltningen förutsätter att en sådan analys vid behov görs av kommunstyrelsen i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Förslag till beslut

Utbildningsförvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Eftersom remisstiden är kort föreslår förvaltningen att utbildningsnämnden justerar beslutet omedelbart.

Lena Holmdahl
Utbildningsdirektör
Utbildningsförvaltningen

Joachim Håkansson
Gymnasiedirektör
Utbildningsförvaltningen

Bilaga

Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)

Underskriftens äkthet valideras här: <https://underskriftpas.stockholm.se/validera>